

otrokom prijatelj, učitelj in voditelj.

(Priloga Vrtnu.)

Štev. 10.

Ljubljana, dné 1. oktobra 1896.

IV. tečaj.

Bonboni.

Spisal Svečán.

Jožek se je napravljal v šolo. Z velikim trdom je našel tam v nekem kotu škatljico za držala in peresa, v drugem kotu slovensko berilo in slovnico, pod mizo računico, na peči katekizem, dokler ni srečno vsega povil in povezal ter mislil odhiteti. Kar se nečesa domisli: računski zvezek je že tako do pičice popisal, da je bil zadnjič prisiljen, porabiti še platnice; to pa gospodu učitelju ni ugajalo in dal je Jožku par tako strogih besed pod nasek, da se mu je čudovito povetil.

Tega neprijetnega dogodka se domisli Jožek ravno ko misli oditi v šolo. Treba je torej poprositi mater dva krajcarja, a to je težkó in sitno; mati sedé za mizo in gledajo nejevoljno na srajco, ki jo ravnokar popravljajo; izpod naočnikov pa smukne časih kratek pogled na Jožka, ki se je postavil k peči, del palec v usta in se ni premaknil, kakor bi bil lesen. Mati so danes jezni nanj radi njegove nemarnosti in nerednosti. Nobene stvari ni imel tam, kjer bi jo moral imeti: časih je obesil čevlje na kljuko pri vratih, klobuk pa je vrgel pod klop; šolske

knjige je navadno tako raznesel po sobi, da so jih mati, oče, dve sestrici in Jožek sam z združenimi močmi in po velikem trudu komaj našli. Naš učenjak je bil torej sila nereden in zato ni čudno, če je mater vsaki dan že za zájutrek spravil v nevoljo.

Ko ga vidijo danes, kako še zmirom kakor pribít stoji pri peči, prašajo ga napósled:

»No, kaj pa stojiš tam? Ali še ne greš v šolo?«

Jožek ne odgovori takoj, kajti videl je, da so nevoljni nanj in zato si nič kaj ni upal prositi. Napósled spravi stokáje in jecljáje svojo prošnjo na dan. Mati mu dajo po nekaterih opominih in naukih dva krajcarja, in z olajšanim srcem odide Jožek na cesto.

Na poti v šolo podraži tu in tam kakšnega psa, zapodi kakšno mačko čez plot, vrže v potok par kamenov na ribe, ki se pa čisto nič ne zmenijo za to; napósled se obesi zadaj na nekov voz, ki je peljal moko v Hrib: tako pride po mnogih dogodkih do Bučarjeve hiše.

Ta hiša je bila v največji časti pri vseh šolarjih. Pred njo so se zbírali, če so morali čakati osme ure, ko so se odprla šolska vrata; pred njo so ostali vsaj par trenutkov, ko so odhajali iz šole ali iz cerkve. In Bučarjeva hiša ni kar navadna hiša! Prvič je lepša od vseh drugih, kar jih je v vsem Hribu in drugič — kar je glavna stvar — je v nji prodajalnica, kjer dobi človek, kar mu srce poželi — »škoda le«, mislil si je časih Jožek, »da se ne dobi ničesar zastonj.« V dveh oknih, katerih vsako posebej je večje nego sosedova hlevna vrata, razstavljene so najčudovitejše stvari: fige, rožiči, pomaranče, orehi in bonboni v najraznovrstnejših barvah in oblikah. Nekateri so podobni žametnim blazinicam in se odlikujejo zlasti v tem, da imajo v sredi rujavo, mehko jedro, ki je vsekakor najslajša stvar na svetu; drugi imajo podobe možičkov, konj, psov in vsakovrstnih drugih živalij; sicer niso tako nebeško sladki, kakor blazinice, a zato se jih več dobi; rumeni so boljši od rudečih; posebno vabljivi so bonboni, ki imajo podobo ribic; barve so pisane, a največ jih je belih z rudečimi progami; v ustih se kmalu zdrobé in se prijetno stopé na jeziku; v dveh velikih oknih Bučarjeve hiše je na

ogled tudi mnogo navadnih bonbonov, a Jožek se nanje ni veliko oziral, čeprav je radovoljno pritegnil, kadar je kdo pohvalil tiste rujave, ki jih je šest za jeden krajcar in jih lahko že v roki zdrobiš, ali tiste svetlo-rumene z belimi črtami, ki dišé in imajo okus po limonah, za jeden krajcar pa jih je le pet.

Jožek je gledal vse to bogastvo, predno je stopil v prodajalnico, da kupi računski zvezek. Kolikor bolj je gledal, toliko bolj so se mu cedile sline, toliko bolj poželjivo je upiral poglede v ono stekleno posodo na desni strani okna; posoda je bila polna sladkih blazinic z mehkim jedrom. Hudobni duh mu zašepeta na uho: »Kaj boš stal tukaj, — saj imaš dva krajcarja.«

Jožek že stopi korak do vrat, da bi kupil bonbonov; a takoj zopet obstoji in se strese.

»Ne, Jožek«, pravi mu vest, »ali boš varal mater? In kaj porekó gospod učitelj, če prideš v šolo brez zvezka? Jožek, odloči se, bodi pošten in kupi zvezek!«

Vest je za trenotek zmagala in Jožek stopi hitro v prodajalno po zvezek.

Tam stoji gospod Bučar in nesreča je hotela, da ima ravno v tem hipu pred seboj cel kup škatelj, polnih bonbonov: deval je polico nekoliko v red in tako jih je postavil na mizo.

Jožek obstoji blizu vrat in strmi v škatlje, hudobni duh pa mu spet prigovarja: »Jožek, ne bođi neumen! Mati ne bodo vedeli, kaj si storil s krajcarji, v šoli pa danes takó ne boš rabil zvezka . . . Kupiš ga že pozneje! Glej te bonbone, — čisto sveži so; ali ne čutiš njihovega duha?« Tako ga je zapeljeval hudobni duh, Jožek pa je stal neodločen pri vratih.

»No, Jožek, kaj boš povedal?« oglasi se gospod Bučar. »Le bliže stopi, Jožek, — no, kaj bo?«

Jožek položi pred gospoda dva krajcarja in zajeclja čisto nerazumljivo:

»Zve-zek.«

»Glasneje, Jožek, glasneje, — česa se pa bojiš? Kaj bi rad, — povej še jedenkrat!«

Zdaj pa je zmagal hudobni duh in Jožek odgovori, četudi ne popolnoma jasno in trdo:

»Rad bi . . . bonbonov . . . tistih-le blazinic . . .«

Vzel je bonbone, a takoj mu je bilo žal. Kaj bi bil dal, da bi ga Bučarjev gospod tudi drugič ne razumel! Vest ga začne peči, — toda kar je, to je, in sram ga je bilo, da bi dal bonbone nazaj in kupil zvezek. Naposled pa je še vprašanje, če bi bil gospod Bučar s tem zadovoljen.

Počasi odide Jožek iz prodajalnice in težko mu je pri srcu. Ravnokar je bil še takó vesel lepega pomladnega jutra, ko je vse sijalo, cvetelo in pelo, — zdaj pa se mu je zdelo, da je vse temno in žalostno, kakor on sam.

Zunaj stojé njegovi tovariši in ga takoj obsujejo.

»Kaj pa si kupil, Jožek? Ali bonbonov? Daj no meni jednega, Jožek; kadar jih kupim jaz, ti pa vrnem...«

»Nič, Jožek, meni daj rajši . . . Ali se še spominjaš, da sem ti dal oni dan dve ribici, rumeno in rudeče pisani?«

»Saj ni res, Jožek, samo pol ribice ti je dal; jaz sem bil zraven in sem dobro videl.«

Tako so ga začeli prositi in se prepirati med seboj. Jožek je prej tako hrepenel po bonbonih, zdaj, ko jih je imel v žepu, jih pa ni bil prav nič vesel. Malomarno razvije zavitek in razdeli vse do zadnjega med svoje tovariše. Potem pa odide po klancu navzgor proti šoli, ne da bi se z drugimi lovil in šalil, kakor je imel navado. Samemu sebi se je zdel takó težak, kakor bi imel v žilah svinec namesto krvi.

Ura odbije osem in gospod učitelj stopi v šolo. Jožek ga strahom pogleda, čeravno učitelj še ničesar ni mogel vedeti o njegovi pregrehi. Med molitvijo ni prav nič mislil na to, kar je govoril, le plašno je gledal v obraz učiteljev, ki se mu je zdel danes nenavadno strog; celó naočniki so se svetili nekako jezno in preteč.

Začnè se poduk.

»Zvezke na klop . . jedna . ., dve . ., tri!«

Nastal je tu pa tam šum in ropot, a kmalu je vse utihnilo in vsaki je imel pred seboj računski zvezek.

Jožka je spreletel mráz po hrbtu, v obraz pa mu je bilo silno vroče. Dal je na klop stari zvezek in ga pokril z roko.

»Kje imaš roke, Mlinar? Zakaj nimaš zvezka odprtega? A, čakaj, čakaj, da pogledam.«

In gospod učitelj pride k Jožku, ki se trese, kakor šiba na vodi.

»Zakaj nimaš zvezka, Mlinar? Ali ti nisem zadnjič rekel, da te zaprem čez poldan, če ga ne kupiš! Kje imaš zvezek? Govôri!«

Jožek si misli: »Reci, da ga imaš domá, pa morda ne boš zaprt; reci, da si ga pozabil, — nihče ne bo vedel, da si se zlagal.« Vest mu pa očita: »Ravnokar si se pregrešil, zdaj pa se hočeš še lagati? Nikar Jožek; pomisli, da se pogrezaš vedno bolj v grehe; kaj bo iz tega?« Jožek pa ni poslušal svoje vesti, zakaj hudobni duh je bil glasnejši; t ho pa razločno je odgovoril:

»Domá imam zvezek; pozabil sem ga.«

Pri tem pa je strmel potuhnjeno v tlà Gospod učitelj ga pogleda in pravi:

»Mlinar, pozna se ti na obrazu, da si lagal; vzemi klobuk in pojdi domóv po zvezek!«

Jožek bi se kmalu zgrudil od strahú. Vročina je v hipu izginila z njegovega obraza in na licih mu je postalo nenavadno hladno. Ne da bi dobro vedel, kaj prav za prav počne, vzame klobuk in gre molče in tiho mimo klopij proti durim. Nekdo je zašepetal za njegovim hrbtom: »Ali ga vidiš, France, kakó je bled? kakor papir.«

Jožek stoji pred šolo. Srce mu bije hitro in močno, in ne da bi kaj premišljeval, povprašuje polglasno samega sebe: »Kaj naj storim? Kaj naj storim? Moj Bog!« ... V šolo se mora vrniti najmanj čez pol ure in prinesiti s seboj zvezek; toda kje naj ga dobi? ... O bonboni! Ali naj gre domov in prizná vse ter prosi odpuščenja in pomoči? Uh, tega ne, tega ne! ... Jožek se strese, hudobni duh se pa neizmerno razradosti ... Ne, domov ne! Kaj bi dejali mati? In kaj še-le oče?! Zmerjan bi bil in morda še tepen povrh... Nikamor ne! ne v šolo, ne domov!

Jožek se odloči, izgine za Mesarjevo hišo in hiti iz vasi po samih stranskih stezah, da bi ga kdo ne srečal. Ob kakšno desetih pride v Tičnico, majhen, temán gozdiček blizu vasi.

Tu ga ne bo iskal nihče! . . . A kakó, — hoče li ostati zmirom v Tičnici? Kaj bo, kadar pride noč? . . . Jožka strese po vsem telesu. Nobenega mirú ne more dobiti in bega sem ter tja med črnimi smrekami, ki gledajo nanj tako temno in zašumé časih tako preteče, da si Jožek ne upa ostati med njimi in leže kraj gozda na travnik.

Oh, zakaj je pač pribežal sem? Obide ga kesanje. Zakaj ni šel domov in tam prosil odpuščenja, — ali boljše: zakaj ni gospodu učitelju povedal resnice, — ali še najboljše: zakaj ni kupil zvezka, kakor je rekel materi? Vsega strahu, vse nesreče bi ne bilo, ko bi bil le za hip ukrotil svojo poželjivost.

Skesani Jožek pade na tlà, zakrije obraz z rokami in začne jokati. »Kaj še vse pride, kaj bo iz tega?« vprašuje se v jednomer. Nobene rešitve ni nikjer, vse je prepozno. V šoli ga čaka gospod učitelj zastonj in svari druge, naj se nikar nikoli ne družijo s takim tovarišem, kakor je on, Jožek . . . Kmalu bo dvanajst ura. Čuj, tam na holmu sv. Trojice že zvoní . . . Učenci se odpravljajo domov. Kaj porekó pri Mlinarjevih, ko ne bo njega, Jožka?

V takih težkih mislih se premetava Jožek na travi sem in tja, vstane, hodi po gozdu, leže zopet in zopet vstane, brez mirú in pokoja. Solnce žgè vedno hujše in Jožek leže v senco visoke smreke. K nemiru, kesanju in utrujenosti se pridruži kmalu še četrta nadloga: glad . . . Ob kakih petih popoldne je že popolnoma onemogel. Sedi na travi in gleda v daljavo brez mislij in ne da bi kaj videl. Tam v dolini je temno, hribje pa se svetijo v solnčnem zlatu. A zlató izginja vedno hitreje in kakor morje se dviga noč vedno višje in višje.

Ubežnika postaja strah.

Kar začuje čisto blizu sebe vriskanje in govorjenje. »Héj-hó, glejte ga, tukaj je . . . Jej, Jožek, ti si pa .bratec'; kakó izgineš! Takoj po šoli smo te šli iskat in precej smo si mislili, da si tukaj. Le z nami, Jožek! Domá te že težko čakajo.«

Obstopilo ga je krog šest tovarišev . . .

Kaj hočem še dalje povedati? V svoji skesanosti se je popolnoma radovoljno udál vsem kaznim, kar jih

je zaslužil domá in v šoli. Te kazni pa niso bile posebno hude, zakaj oče in gospod učitelj sta videla, da je trdno sklenil poboljšati se in da resnično obžaluje vse svoje grehe.

Od tistega časa je pa Jožek komaj vsake kvatre jedenkrat pogledal v Bučarjeva okna; bonbonov pa niti vsake kvatre ni lizal, kajti odtlej so mu bili čudovito zoprni.

Opomin.

Tako, v imenu božjem,
Le hodi v šolo zdaj,
A v šoli, čuj, motiti
Nikomur se ne daj!

In v klopi mirno sédi,
Kot da bi v cerkvi bil,
Ker le tako, Ivanek,
Lahkó se boš učil.

Lucijan.

Hude sanje.

Takega pa vi še nikdar
Niste Tončka zrlí,
Niti takrat, ko so lani
Dedek mu umrli.

Čujte, njega so rogatci
Bili v snu iskali,
Da ga v peklo bi za vedno
S sabo odpeljali.

Čelo, glejte, mu je potno,
Lica so mu bleđa
In iz postelje on plaho
Na okoli gleda.

Vidi Tonček še, kako je
Skrival se in skakal
In kako je brez pomoči
Ves obupan plakal.

V glavi pa, tu mu rojijo
Grozovite sanje,
Ko po noči zagrenile
Sladko so mu spanje.

Vidi še, da ga rogatci
Končno so vlovili,
Ker tako živel ni, kot so
Dedek ga učili — — —.

Lucijan.

